

T. KISS TAMÁS

Az egyén(iség) a köz(össég)ben (problémavázlat egy induló kutatás elé)

FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

egyén, személyiség, individuuum, közösség, community, „bartóki modell”

Az egyén(iség) és a köz(össég) közti viszony értelmezésének, tisztázásának igénye az elmúlt évszázadokban is mindig akkor került a figyelem középpontjába, amikor a társadalomban jelentős változásokra került sor. Az európai társadalomelmélet nagy alakjai, Herder, Schiller és Hegel például arról értekeztek, hogy a görög poliszban létezett a legteljesebb közösségiség, különösen Periklész, Athénjében. A német gondolkodók úgy vélték, hogy a görög közösség a teljes embert bevonta a társadalmi érintkezésbe. A közösségekben az emberek társadalmi szerepeik teljességébe, és nem csak annak töredékében érintkeztek egymással. A közösség értékét abban látták, hogy kiemeli az embert saját személyes partikularitásából és önérdékéből. Az ember így a közösségben egy kevésbé szűk és kevésbé részekből álló társadalmi gyakorlatot élhet. Mindez erőt ad azok számára, akik a közösséget a testvériség és az együttműködés konkrét terepének és megvalósulási formájának látják. Ugyanakkor arra is ráirányították a figyelmet, hogy a fokozódó munkamegosztás és a városiasodó tömegtársadalom lerombolta a közösségeket, az emberek társadalmi kapcsolatai szeletekre estek szét. (Kant arról értekezik, hogy a természet az emberbe oltja a bírvágy és az önzés ösztönét, amely az embert tevékenységre, javak szerzésére sarkallja, miközben másokkal akar együtt élni. Az ember egyfelől egyetértésre törekszik, másfelől azonban a becsvágy is hajtja, hogy a társadalomban rangot szerezzen, s így mások fölé kerüljön. Ennek következtében ellentétbe kerül benne az individualitás és a kollektivitás.) A francia Rousseau volt az, aki jelezte, hogy a részérdekek kialakulása ellentétes a közösség fejlődésével. Vannak orvosaink, földmészeink, kémikusaink, csillagászaink, költőink, zenészeink és festőink, de nincsenek állampolgáraink – mondja. Marx még tovább vitte ezt az álláspontot. Szerinte a kapitalizmus „kivetkőztette” a történelmileg kialakult közösségeket szokásaikból, hagyományaikból. A társadalmi élet közösségi vonásait „felcserélte” a versenyre és a pénz közvetítette kapcsolatra.

Az egyén(iség) és a köz(össég) viszonyainak alakulására a XIX. század utolsó évtizedeiben mind nagyobb figyelem irányult. A fokozott érdeklődés kiváltója két nagyon markáns jelenség volt. Az egyik: az urbanizálódó és ipari társadalmak úgy érezték, hogy elveszítettek valamit a múltjukból, megszakadt az emlékezős folyamata. A társadalom megszűnt „emlékeztetársadalom” lenni. Az „emlékeztetkiesés” hozta előtérbe a „népi, jelesül a paraszti kultúra értékeit”. A jelenség arra mozgósította a kutatókat és a művészeket, hogy az általuk már nem ismert világot előhívják a feledés homályából. Kezdték ismét felfedezni és népszerűsíteni a „hagyományos társadalmakat”, az alulról „szerveződő” közösségeket, hogy bennük saját társadalmuk elveszett emlékezetét megtalálják. A másik jelenséget a nyomtatott tömegsajtó idézte elő. A tömegsajtó emelte ki először az egyént saját, lokálisan szerveződő közösségéből és tette egy nagyobb „elképzelte közösség”, a nemzet tagjává, illetve egy ideológia (munkásmozgalom, liberalizmus, baloldaliság, jobboldaliság, kommunizmus, faszizmus, konzervativizmus...) hívévé. Az egyéneket összekötötte a nyomtatott sajtó által megjelenített közös értékészlet, egységes nyelv. Ez a fajta „mesterségesen kreált közösség” nem sokban emlékeztetett a személyközi ismeretségekre épülő lokális közösségek világára.

Az egyén(iség) és a köz(össég) viszonyának új és napjainkig is ható típusú rendezési kísérlete F. Tönnies nevéhez fűződik. Kutatásai alapján arra a következtetésre jutott, hogy el kell választani a Gemeinschaftnak (közösségnek) nevezett fogalmat a Gesellschaft (társadalom) fogalmától. A XIX. század nyolcvanas éveinek végén úgy látja, hogy a „közösség”, amely a modern kor előtti tipikus európai paraszti társadalmakat jellemezte, jórészt rokon kapcsolatokon alapult és a kicsi zárt falvakban személyes viszonyok sűrű hálózatából állt. A „társadalom” ezzel szemben egy „mechanikus képződmény”, nem más, mint a törvények és más formális előírások összessége, amely a nagy ipari társadalmakat jellemezte. A kapcsolatok formálisabbak és személytelenebbek. Az emberek jóval kevésbé függenek egymás kölcsönös támogatásától és ennél fogva sokkal kevésbé erkölcsi kötelezettség is terheli őket.

Magyarországon az 1960-as évek végén fellendülő közösségkutatások F. Tönnies klasszikusnak számító, elsősorban német nyelvterületen elterjedt – *Gemeinschaft – Gesellschaft* – elnevezését primer és szekunder kifejezésekre változtatva, majd azokat helytelenül elsődleges és másodlagos szerveződésre fordítva – azt sugallták, hogy a két organizáció között alá és fölrendeltségi, értékrendbeli különbségekre épülő viszony létezik. A Művelődéskutató Intézetben az 1980-as évek elején Vitányi Iván vezetésével folytatott kutatások arra hívták fel a figyelmet, hogy szerencsésebb lenne elsődökü és másodfokú, sőt harmadfokú közösségekről beszélni. A társadalom demokratikus szerkezetének kialakulását és működését ugyanis alapvetően nem a különféle közösségek közti hierarchia, hanem azok partneri viszonya, egymás mellett élése, egymást kiegészítő és építő jellege határozza meg. Vitányi közösségekkel kapcsolatos nézetei sajátos megközelítést jelentettek.

A primer (elsődökü) közösségeket szokás (Marx kifejezésével) természetadta közösségeknek nevezni. Létrejöttük és fennmaradásuk oka ugyanis olyan közvetlen tényezőkn nyugszik, amik még a létezés természeti feltételeiből következnek: vérségi kapcsolatok, lakóhely szerinti, szomszédsági kapcsolatok, az azonos munkát végzők, később azonos foglalkozást űzők tartoznak ide. Az egyén még nem rendelkezik autonómiával. A közösségi folyamatokat differenciálatlan egység jellemzi. Az ember és az ember kapcsolata elsősorban személyi jellegű, amelyben gyakorta erős hierarchia érvényesül.

A szekunder (másodfokú) közösségben az egyének nem teljes személyiségükkel vesznek részt a közösségi életben, amely átalakítja a társadalmi szervezetben élő ember azonosság-tudatának, identitásának, és a társadalomhoz való kapcsolódás egyértelműségének szerkezetét. Az ember számos közösségben vehet és vesz részt, amelyek egymást keresztezhetik, sőt ellentétesek lehetnek. Az egyénnek választania kell! Nemcsak az identitás egyértelműsége és kööttsége szűnik meg, hanem a társadalmi helyzetek és döntések egyértelműsége is. Az egyén azzal, hogy több másodfokú közösséghez tartozik és számos emberrel tart kapcsolatot a társas érintkezés kööttszalagjai elvékonyodnak. Lehetővé válik a személyiség autonómiája, de autonómiával rendelkeznek a különböző formájú és fajtájú csoportok is.

A harmadfokú közösségek (Németh László „minőség társadalmát” alkotó szerveződések) esetében autonóm egyének, individuum személyiségek tudatosan szerveződnek közösséggé, közösen vállalt értékrendszer alapján.

Az 1980-as években végzett kutatások (különösen az egyetemista fiatalok falukutató tábora) azt támasztották alá, hogy társadalom demokratikus és innovatív működéséhez, egészséges fejlődéséhez mindhárom közösségi formációra szükség van.

A hazai kutatók közül az egyén(iség) és köz(össég) viszonyának újraértelmezésében az 1970-es évek végén jelentős szerepet töltött be Hankiss Elemér. Közösségnek nevezi az emberek olyan együttélését, amelyet négy tényező köt össze: közös cél, közös érdek, közös értékrend és az említett három tényező meglétének tudata, más szóval a „mi tudat”. A közösségeknek két fő típusát különbözteti meg. Vannak közvetlen és léteznek eszmei közösségek. A közvetlen közösség tagjai személyesen ismerik egymást, közvetlen kapcsolatok fűzik össze őket, a társadalmi tér egy jól meghatározott pontján helyezkednek el. Fennmaradásukhoz és működésükhöz nélkülözhetetlen a tér és az idő egybeesése. Az eszmei közösség tagjai térben és időben is egymástól távol élhetnek: a közös célok, érdekek, értékek tudata köti össze őket anélkül, hogy személyesen ismernék egymást. Nem az együttlét, hanem az együvé tartozás, az összetartozás a lényeges közösségteremtő erő.

Mások, például Heller Ágnes az erkölcs oldaláról közelített a közösségek világához. A hagyományos közösségeket, amelyben az ember nevelkedik, olyan erkölcsi közösségeknek nevezi, melyek normaként szolgálnak az egyén számára. Heller azt tapasztalja, hogy miközben ezeknek a tradicionális közösségeknek tartóoszlopai megrendülnek, fundamentumai megrepedni látszanak, egy új jelenség kezd kibontakozni. Egyrészt az emberek megszegik a normákat, fűtülnek az erényekre, magánérdeküket a közérdek fölé helyezik. A fundamentálisnak tartott normák, követelmények, erények problematikussá válnak. Másrészt az erkölcsi normák helyét elvont normák kezdik elfoglalni. A legkülönfélébb közösségek erkölcsének közös mozzanata, tartalmi válnak normává. Heller szerint az emberek saját közösségeik erkölcsi tartóoszlopát azért láthatják megrendülni, mert egyre többen tartják magukat az emberi tisztesség általánosabb normáihoz is. Az erkölcsi közösségek ugyanis megkövetelik, hogy erkölcstelennek tekintsünk mindenkit, aki nem tér meg/vissza a fundamentumokhoz.

Néhány paradigmaváltó tényezőről

A gyakorta hangoztatott vád, hogy a jogok elsődlegességét hangoztató ember-atom, mivel menekül a kötelezettségek elől, megrontja a közösségeket. Az individualizmus bomlasztja a szerves közösséget. A közösségek szerves fejlődésének megszakadását kutatók válaszaiban azonban igencsak ellentmondások akadnak, akik azt tartják, hogy akkor, amikor a nagycsaládból kiszakadt az individualizmussal fertőzött nukleáris család. Mások úgy vélik, hogy a közösségek szerves fejlődése akkor kezdett bomlani, amikor növekedett a népesség, differenciálódtak a tevékenységek, megjelentek az egyenlőtlenségek. Vagyis a természetadta közösségek helyét kezdték felváltani az embercsinálta, mesterséges és egyre nagyobb létszámú közösségek. Az ember kilépett a családi, törzsi, nemzeti, vallási közösségéből egy nagyobb és tágasabb, leginkább a névtelenséget és ismeretlenséget jelentő urbanizált térbe. Az egyén tágabb közössége a város lett, amely nemcsak mindig az „ismeretlenek találkozóhelye” volt, hanem egyúttal valamennyi civilizáció motorja, de az individualizációt lebecsülőkhöz célpontja is.

Számos kutató szerint a morális hanyatlásban és a közösségek felbomlásában a túlzott individualizmus ugyan szerepet játszik, de magát az individualizmust aligha lehet bűnbaknak tekinteni. A modern világban a jogok és kötelezettségek címzettje ugyanis az egyes ember, főként a jóléti társadalmakban az egyén, és kevésbé a család vagy más egyéb közösség részesül a különbözőféle jogosultságokban. Az individualizáció sohasem zárta ki a közösségek iránti igényt, csak éppen saját közösségek alakítását helyezte előtérbe a kényszerkötöttségek helyett.

Az egységes univerzum vagy az univerzum egysége a másik problémakör, melyet, paradigmaváltó tényezőként szükséges megemlíteni. A nézet és a kutatás alapját az szolgálta, hogy a személy szilárd körvonalakkal rendelkező, egyedi, többé-kevésbé egységes motivációs és kognitív univerzum. A tudat, az érzés, az ítéletalkotás és a cselekvés dinamikus központja. Ebből az derül ki, hogy amennyiben a közösségek akarjuk tanulmányozni, célszerű az „egyén” és annak kapcsolataiból kiindulni, jöllehet az egyén is csak a közösségi kapcsolatok viszonyrendszerében létezik. Max Weber szerint az ember a jelentések maga szötte hálójában függő állat. A háló maga a kultúra. A kultúra az, amiben az emberek megalkotják magukat és másokat.

Az egyén és a közösség viszonyának új keletű tisztázásában jelentős és meghatározó paradigmaváltó tényező a kibernetika megjelenése volt, amely „forradalmi erővel” hatott szinte valamennyi kutató nézetére. Az 1950-es években Eric Wolf használta először a közösségekkel kapcsolatos hálózat, szövet, vagyis a web szót, melyet később a network kifejezés váltott fel. Wolf szerint a közösségekre, mint önmagukat alakító és integráló rendszerekre kell tekinteni, melyek saját törvényeik szerint működnek. A közösség nem más, mint a csoportkapcsolatok hálózata. A kutatások arra irányították a figyelmet, hogy a közösségeket az esemény, a rítus, akció az „itt és most” alakítja, ezért leginkább „kvázi közösség”. Ezek az új típusú hálózati közösségek általában laza, könnyen változó, erősen specializált funkciókat nyújtó kapcsolatok tartják össze. A személyes kapcsolatháló ritka szövésű, azaz az egyén különböző ismerősei ritkán ismerik egymást. A lokalitás kevésbé meghatározó. A személyes közösségi hálózatok egyszerre kötődhetnek az egyén lakóhelyéhez és kiterjedhetnek globálisan is. A közösségi interakció, kommunikáció ritkán zajlik a nyilvános tereken. Sokkal inkább jellemzőek az egyes családokban zajló szűk körű találkozók, illetve a telefonon és az interneten zajló kommunikáció. Az internetes kommunikáció lehetővé teszi új, a virtuális térben kötött közösségi kapcsolatok létrehozását és fenntartását olyan egyének között is, akik korábban nem ismerték egymást. A közösségszerveződés elszakadt a valós térbeli találkozás kötöttségeitől, illetve a már létező személyes kapcsolatháló által behatárolt jelenségektől. A „virtuális közösségeket” azonban nem szabad szembeállítani a „valódi közösségekkel”, mert ezek a korábbiaktól eltérő, speciális szabályokkal és dinamikával rendelkező új közösségek, amelyek kölcsönhatásban állnak a közösségek más formáival is.

Az elektronikus alapú kommunikációs technológiák hatására bekövetkezett a tér és az idő újradefiniálása. Új térkonceptió jelenik meg. Kétféle térről kezdenek beszélni. Az egyiket Castells áramlások terének nevezzük el. Szerinte az uralkodó folyamatok, amelyekben a hatalom, a gazdaság és az információ koncentrálnak, ma az áramlások terében szerveződik. A másik a lokalitás tere. Az emberi megtapasztalás alapvetően lokális, konkrét fizikai helyhez kapcsolódik, mivel az emberi létezés is helyhez kötött. A lokális tér biztosítja azt a fizikai közelséget, amely lehetővé teszi a szociális interakciókat és az intézményi szerveződéseket. Castells szerint a hálózati társadalomban a kommunikációs technológiák differenciálatlan időbeliséget teremtenek, amely megsemmisíti az időt. Új időfogalom jelenik meg: az időtlen idő.

A kutatási indítékok közül néhány

A közösségekkel foglalkozó kutató napjainkban olyan kérdésekkel találkozunk, melyek a nyugati civilizációban (az európai térség különösen az Európai Unió kultúráiban) az elmúlt XX. században is jelen voltak, ám annyira erőteljesen és markánsan nem fogalmazódtak meg, mint manapság, ezért nem is válhattak ki felfokozott tudományos érdeklődést. Az Európai Unió tagállamai a maguk valóságos szempontjai szerint azt kérdezik, hogy például: Kiürülnek-e a hagyományos közösségek anélkül, hogy a társas kapcsolatok új rendszere alakulna ki? Azok, amelyek létrejönnek is mind kiismerhetlenebbek a többség számára? Az egyén magára marad a gazdasági-társadalmi hálózatok burjánzó dzsungelében? A társadalom-szerveződés alapvető vonása az individualizáció felfokozódása? Az egyénnek egyedül és magára hagyottan kell szembenéznie a kockázatokkal?

Különösen Közép-Kelet Európában széles körben eluralkodott az a meggyőződés, hogy az egyén üdve fontosabb, mint a közösség. Felerősödni látszik egy olyan atomizált, szélsőségesen túlzott individualista emberkép, amely csupán materiális érdekérvényesítésével törődik, és annál szabadabbnak hiszi magát, minél kevésbé kötik közösségi kötelek, kulturális tradíciók. Ennek az embereszménynek napjaink radikális képviselője az a világpolgár, aki „mindenhol otthon” érzi magát.

A jelenség talán érthető, miután a XX. század két mélyelye, a fasizmus és a kommunizmus nagy erővel és hatékonyan irtotta az egyéniségeket, mérgezte az önálló gondolkodást, mindenkire ráerőltetve a kollektívizmust, az „egyedüli igaz, közös eszmét”. Nagy árat kell azonban fizetni azért is, ha az egyén tartósan a közösség fölé kerekedik. A történeti tapasztalatok mutatják: az egyén és a mindenkor társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek a közösségek: szükséges az egyének és a közösségek közti egyensúlyi viszonyok megtartása: elengedhetetlen ezeknek időről-időre történő újrendezése.

Szüksége van az emberek a közösségre, mert a közösség biztonságot nyújthat neki, tartalmat, célt adhat életének, nagyobb hatékonyságot szándékainak, gazdag kibontakozás lehetőségét nyújtja személyiségének. A közösség minden embernek alapvetően fontos cél és egyben eszköz, még egy remete számára is, jóllehet, ő a szentek mennyei gyülekezeteiért fordít háta a földnek. Az embergyűlölő magányos is a közösséghez való negatív magatartásával határozza meg önmagát. Ugyanakkor tapasztalhatjuk, hogy az emberek nem feltétlenül negatívan élik meg a közösségből való kikerülésüket, vagy annak megtagadását.

A közösség fontos a társadalomnak, mert a közösségek gazdag hálózata nélkül atomizálódik, egyedeire esik szét, tehetetlen tömeggé formálódik, képtelen az egyéni érdekek sokféleségét társadalmilag hatékony csoportérdekké felerősíteni. Ugyanakkor tapasztalható, hogy számos érdekalapú közösség nem feltétlenül szolgálja a társadalmi (regionális, helyi, intézményi) hatékonyságot.

A hétköznapi beszédben a közösség értékes valami, jó és hasznos tünete a társadalmi életnek, amelyre az emberek törekednek, hiánya esetén szenvednek. Mindazok a szavak, amelyek a „közösség” jelzővel használatosak, csak akkor értelemszerűek számunkra, ha valami pozitívet jelentenek. A közösségi cselekvés, a szolidaritás, a közösségért való élet, a közösséghez való tartozás, a közösségi művelődés egytől-egyik kívánatos dologként, eszményi állapotként tűnnek számunkra.

A közösség szónak mindig erős – többnyire pozitív – értéktartalma volt. Kifejezhet embercsoportot (fiatalok, idősek, nyugdíjasok, műkedvelők, tanulók...), minőséget (közös tevékenységek...), nem individuális (törtető, önző, hanem közösségi érdek) organizációt, lokalitást (helyi és/vagy faluközösség), közös alkotást, alkotó műhelyt (művészek világa, közösségi intézmény...), érzést és szándékot (valahová tartozás érzését), az eltávolodás, elszakadás szándékát (nem tartozom köztük...), kulcsképességet (együttműködést, kooperációt...), gazdálkodási formát (szövetkezet...), azonos eszmék-értékek vállalását (emberi, pártok...), nagyobb egységhez való tartozást (valamilyen civilizáció, Európai Unió...). A közösség kifejezést Magyarországon kapcsolatba lehet hozni a „köz” szóval, sőt a „közös”-sel is. Gondoljunk csak a „közügy”, a „köztesség” és a „község” fogalmaira. (A község az irodalomban a közösség szó alakváltozása.) Hasonló a helyzet az angol nyelvben is, ahol a community minden település, de community a csoport is. Magyarországon a közösség az emberek közössége, a nyugati szociológiában a helyi és a lokalitás megjelölése.

Keveset tudunk kezdeni az olyan disszónás szókapcsolatokkal – pedig nyelvtanilag helyesek – mint a bűnözők, elmebeteg, fogyókúrások... közössége, közösségi lustálkodás, közösségi agresszió... Negatív élményünk támad mindennapokban, ha azt tapasztaljuk, hogy valaki – akit becsülünk – tagadja a közösség fontosságát, rosszul érzi magát a közösségben, nem vállalja azt, esetleg agressziót követ el ellene. Tapasztalható az is, hogy nem minden közösség szolgálja az egyén kiteljesedését. A történelemben számos olyan (ideológiához kötődő) kisebb-nagyobb közösség jött létre és működött, amely inkább az egyén megnyomorítását szolgálta. Gondoljunk csak a XX. században létezett Hitlerjugendre, a különféle életellenes szektákra, a kí-

nai kulturális forradalomra, de szóba hozható a magyarországi népi kollégiumok „egymást kinyíró, kritikára-önkritikára” épülő világa is.

Annak ellenére, hogy a közösségek ennyire jelen vannak egyéni cselekvéseinkben, gondolkodásunkban, és a mindennapjainkban, igen nehéz definiálni a szót. A társadalomtudományokban alig van kidolgozottabb és ellentmondásosabb fogalom a közösségnél, pedig számos tudományág foglalkozik vele. A pedagógia a fel-növekvő nemzedék, az andragógia a felnőttek közösségeivel, a kommunikációelmélet a közösségek belső és a környezethez fűződő információs rendszereivel, a szociálpszichológia, a közösségek társadalmi beágyazottságával, a pszichológia a közösség „lelkével”, a mikroszociológia, a szociometria és a csoportdinamika a közösségek belső választásokon alapuló viszonyaival, a szociológia a közösség „testével”, az informatika a közösségek globálisan szerveződő, on-line típusú hálózatával foglalkozik...

Másként alkotta meg közösségdefinícióját a genetika, szociálintropológia és a régészet. Újabbban a természettudományok, jelesül az etológia fordít nagy figyelmet az életvilág, ember által mesterségesen létrehozott társadalmaitól eltérő „szerveződéseinek” (rovarállamok, ragadozók társas együttműködéseinek...) kutatásaira.

A „definíció defektet” csak fokozza, hogy napjainkban, a világ és a társadalmak életében új vonások, új összefüggések, „fordulópontok” jelentkeznek, melyek új folyamatokat, különféle tendenciákat indukálnak.

Egyesek szerint: a közösség fogalmáról és az egyes közösségeket mozgató meghatározókról történő gondolkodás során időről-időre megszólalnak a közösség felbomlását panaszolók, és azok is, akik a közösség átalakulásaként és továbbéléséül értelmezik ugyanazokat a társadalmi jelenségeket.

Vannak, akik I. Kant gondolatrendszeréből indulnak ki. A német filozófus az egyén és a közösség alapvető antagonizmusát a „társiatlan társiaságban” jelölte meg. Néhány teoretikus szerint ez megfordulni látszik. Az egyén ma – különösen az európai (nyugati) civilizációban – kezd eljutni a „társias társiatlanság”-hoz.

A kutatók többsége elfogadja, hogy az idők múlásával nem tűnnek el véglegesen az egyszer már kialakult szerkezetek és megoldások, hanem éppen ezekre alapozva jönnek létre az egyre összetettebb rendszerek. Az új megőrizve haladja meg a régít, lényegében ráépül, miközben kiküszöböli annak feleslegessé vált elemeit. Az így formálódó bonyolult evolúciós rendszerben nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a társadalom élet-hosszig tartó formális, nonformális, informális „szocializációs” /tanulási/ szinterei.

A kutatások során nyilvánvalóvá vált, hogy az emberi közösségek, az emberi társiaság szerveződési formációit aligha lehetséges egyetlen dimenzióban magyarázni. Kockázatos szimplifikálni, nem lehet megnyomortítani az emberi együttlét világának sokszínűségét és gazdagságát. Ugyanis az egymást áthálózó, egymásba kapcsolódó, gyakorta egymással szemben álló „különbözőség alkotta organizációról” van szó.

Az eddig alapvetően gazdasági struktúrára épülő Európai Unió léte és fejlődése, a tagállamok szerkezetét alkotó bonyolult közösségi formációk által kimunkált demokrácia nélkül, a különböző közösségek, különféle kulturális értékeket képviselő egyéniségek hiányában bizonytalanná válhat! A probléma Magyarország és valamennyi polgára számára is egyaránt kihívást jelent. Az MTA SZKI támogatásával most induló kutatás az egyén és a közösség viszonyának, identitásának alakulását Bartók Béla életművének, a „bartóki -modell”-: „magyarnak maradni, de európai módon” tükrében vizsgálja.

JEGYZETEK

Tibori Tímea – T. Kiss Tamás (1995): Közösség – közösségi kommunikáció. I-II. Budapest. OKKER Oktatási Iroda

Tibori Tímea – T. Kiss Tamás (2000): Közösségi formációk. Budapest. Új Mandátum Kiadó

T. Kiss Tamás (2006): Kölcsönhatások. Pécs. PTE FEEK.

Tamas T. Kiss (2007): Theoretical Issues in Cultural Transmission. Szeged. JGYF Kiadó - Szegedi Egyetemi Kiadó

T. Kiss Tamás – Tibori Tímea (2007): Egyén és köz(ös)sége. Szeged, Belvedere Kiadó

Vitányi Iván (2007): Új társadalom – új szemlélet. Budapest. Napvilág Kiadó – Táncsis Alapítvány

TAMÁS T. KISS

Person(alitie)s in the union. Outline of issues prior to research

The necessity of clarifying the relationship between the individual and the community has gained attention during the past centuries as society was undergoing significant changes. Nowadays researchers focusing on communities encounter issues that were also current in the last century but have not been articulated as much as they are now. The existence and development of the European Union originally founded primarily on economic structures can henceforth become insecure without democracy – hammered out by the complicated interplay of community formations of its member states –, without personalities representing different cultural values and communities. This problem presents a challenge both for Hungary and all Hungarian citizens. This research that starts now examines the relationship and identity of the individual and the community as it is reflected by the „Bartók model” of „remaining Hungarian but in a European way”.